

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Quid in eo contineatur sequens pagina indicabit

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

M.DC.XLVI., 1646

Liber septimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1509](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1509)

EX LIBRO SEPTIMO
CONTROVERSIARVM.

DECLAMATIO I.

Ab archipirata filio dimissus;

DVOBVS filiis quidam superduxit nouercam. Alterum domi parricidij damnauit. tradidit fratri puniendum. ille eum exarmato nauigio imposuit. Delatus adolefciens ad piratas, archipirata factus peregrinantem patrem cepit, & remisit. Reuersus pater abdicat filium.

Contr. I. lib. 7.

DECLAMATIO. Tanta tempestate confusus dispicere nihil potui: nec satis memineram, tale ministerium mihi pater an nouerca mandasset: ministerium an poenam esse voluisset: vindictam parricidij an parricidium. In sui fratrem culeo iubes? non possum. Non ignoscis, an non credis? ego contendo ne te quidem posse. Nemo repperitus est naufragij comes, omnia instrumenta circumcisata sunt. Adminiculum spei nullum. Patri sum excusandus, an fratri? Hoc pietatis tuæ munus ad inferos perferam, licuisse mihi per fratrem aliter quam parricida mori. Vixit, inquit, frater, non credo. Seruauit, inquit, me. fecisti vt crederem. In domo, in qua tamen facile parricidium creditum est, ego fratrem occidere non potui, frater patrem. Emicabant densis vndique nubibus fulmina, & tempestates horridæ absconderant diem, intumuerat mare, iustus quoque nauigiis horrendum. Habes, inquam, frater, si innocens es, nauigium: si nocens, culeum. Non potui facere parricidium. quàm facile erramus omnes, & factum putauit. Frater, inquit, tu primus in domo parricidium facies. Iaciebat in littore nauigium, quod etiam integrum infeliciter vexerat. Credam parricidam, si tibi proficiscenti nauigium suum reddidit. Subito mihi animo pariter excidit ferrum, & nescio, qua perturbatione tenebræ stu-

penibus offenduntur oculis. intellexi quam difficile esset
parricidium facere, etiam quod imperasset pater. Ita mi-
hi, quæ sola miseris in domo nostra respicit, fortuna suc-
currat. Profectus pater tranquillo mari, auspiciato itinere,
integra naui. Quid hoc est? feliciter nauigauit damnatus,
quam qui damnauerat? Vtrum videtur vobis innocentiam
apud piratas didicisse, an ne apud piratas quidem perdi-
disse? Perieras pater, nisi in parricidam incidisses. Scissa
quoque vela fecerant sinus, & instructas classes naufragâ
præcesserat nauis. Scires nauigare, qui seruaturus esset pa-
trem. Erat nauigium, imo fuerat. & crudelis, & pertinax
nouerca, nihilominus sanis! maria iam quiescunt, præ-
dones miserentur, irati parcunt. Veni ad vos, vt probem
me parricidam. Multa rerum natura mortis vias aperuit,
& multis itineribus fata decurrunt. O maria iustiora iu-
diciis! O mitiores procellæ patre! Non putatis misericor-
dem, qui quem damnauit, fratri puniendum dedit? Cen-
turio Mithridatem non potuit occidere: Mithridatem, di-
boni, quam non dubium parricidam! Gaude pater, neuter
ex filiis tuis parricidium fecit. Narra pater, quo modo te
dimiserit, sic dimissus. Nocens est iste, sed mihi frater est.
Naturæ iura sacra sunt, etiam apud piratas. Dixisses, in-
quit, te non posse. Ita tu nesciebas? Non licuit, non debui,
non potui.

PARS ALTERA. Nega nunc parricidam fuisse, quem
scis esse piratam. Dimisit me in patrocinium suum, vt quia
non occiderat, videretur nec ante voluisse. Quis porro me
vno inferior est? Vitam parricidæ debeo.

EXTRA. Magna bonorum rhetorum manus in hanc
partem transit, vt aliquid dici debuerit in nouercam. Eue-
runt & illi, qui non quidem palam dicerent, sed per suspi-
cionem & figuras: quod PASSIENS non probabat, asse-
rens minus verecundum esse aut tolerabile, infamare no-
uercam quam accusare. Quidam principia tantum habue-
runt in sua potestate: post ablati sunt impetu. Excusatus
est autem in malum colorem incidere, quam transire. HI-
SPANVS duro colore vsus, hoc se tanquam grauius ele-
gisse dixit supplicij genus. qui color prudentibus displice-
bat. Quam enim spem habebat absolutionis, si nec paruis
nec pepercit?

DECLAMATIO II.

Popilius Ciceronis interfector.

DE MORIBVS SIT ACTIO. *Popilium parricidij reum Cicero defendit, absolutus est. Proscriptum Tullium ab Antonio missus occidit: caput ad Antonium retulit. Accusatur de moribus.*

Contr. 2. lib. 7.

DECLAMATIO. Occidit Ciceronem Popilius. Iamne creditis occisum ab isto patrem? Occisurus Ciceronem debuit incipere à patre. Antonius, inquit, iussit. Non te pudet Popili? Imperator tuus te credidit posse parricidium facere. Abscidit caput, amputavit manum. Minus in illo crimen est, quod Ciceronem occidit. Prò dij boni, occisum Ciceronem malos mores voco. Hoc vnum feliciter, quòd ante occidisti patrem, quàm Ciceronem. Facilius pro parricida Cicero iudicem mouit, quam pro se clientem. Ad vos hoc patroni spectat exemplum. Nullo magis edit Popilius, quam quibus plurimum debet. Abscidit ceruices. Parce iam Popili. Nihil tibi, nisi occidendum mandauit Antonius. Pudeat te Popili. accusator tuus viuit. Non credidisset Popilium facturum Antonius, nisi parricidium fecisse meminisset. Dij manes Popilij senis, & multæ patris vmbrae, te Cicero persequuntur: vt quem negasti, sentias parricidam. Non hausit Minturnensis palus exulem Marium. Cimber etiam in capto vidit imperantem. Cn. Pompeius terrarum marisque domitor, libenter se Hortensij clientem professus est. Et Hortensius bona Pompeij, non Pompeium defenderat. Ita tu Popili, si Antonius iussisset, & patrem occidisses?

PARS ALTERA. Si illa tempora in crimen vocas, dicis non de hominis, sed de reipublicæ moribus. Miraris, si eo tempore necesse fuit Popilio occidere, quo Ciceroni mori & Ciceronis proscriptio fuit, occidi: mea, occidere. Iussit imperator, iussit victor. Ego illi negare quicquam possem, cui nihil negare poterat Respublica?

EXTRA. Popilium pauci ex historicis tradiderunt interfectorem Ciceronis: & hi quoque non parricidij reum, à Cicerone de sensum, sed in priuato iudicio,

Ter abdicatus venenum terens.

TER abdicatus, ter absolutus, comprehensus est in secreta domus parte à patre, medicamentum terens. interrogatus quid esset? ait, venenum: velle se mori, & effudit. Accusatur parricidij.

Cont. 3. lib. 7.

DECLAMATIO. Dic quid commiserim. certè nec secreta fallunt. Vt interuenit pater, in has cogitationes abij. Quisquam ne tam infelix fuit, quisquamne me magis odit quam ego? Misereri mei cœpi. Ter causam dixi. Accessit ad hæc supplicia mea venenum. Viuam, si nec hoc tibi satis. Habuit venenum Mithridates, habuit Demosthenes.

PARS ALTERA. Cum se mori velle dicat, vitam rogat: Teneo parricidam, etiam in suam mortem paratum. Quantum est quod negas, cum tantum sit quod faceris? Venenum quæstisti, venenum emisti, venenum intulisti in eam domum, in qua habebas inimicum patrem. Indica, quis vendiderit. dicitur illi: Tu vendebas cuiquam venenum? Tu abdicato? nesciebas cui daturus esset? quæritis, cui venenum parauerit: non bibit. Quod negat, parricidium est: quod confitetur venescium. Mihi, inquit, paraui, ne quis dubitet, an alium possit occidere. Tam inuisum tibi fuisse patrem dico, vt occidere volueris: tam inuisum ipse confiteris, vt mori volueris.

EXTRA Coniectura duplex à persona. vna an sibi parauerit, an patri. LABERIVM diuus Iulius ludis suis minimum produxit: deinde equestri ordini reddidit. quem cum iussisset ire sessum, omnes equites ita se coarctauerunt, vt venientem non recipere. Multos tunc in senatum legerat Cæsar, & vt repletet exhaustum civili bello ordinem, & vt his qui bene de partibus meruerant gratiam referret. Cicero in vtramque rem iocatus, mandauit Laberio transire: Recepissim te, nisi anguste sederem. Laberius ad Ciceronem remisit: Atqui soles duabus sellis sedere. Quia Cicero male audiebat, tanquam nec Pompeio certus amicus, nec Cæsari, sed vtriusque adulator.

DE

DECLAMATIO IV.

Mater cæca filium retinens.

LEX LIBERI PARENTES ALANT, AUT VINCIANTUR. *Quidam habens uxorem & filium peregre profectus, in piratas incidit. scripsit utrique de redemptione. Uxor stendo cæca facta est. Filium euntem ad redemptionem alimenta poscit. non remanentem alligare vult.*

Cont. 4. lib. 7.

DECLAMATIO. Navigaturus uxori filium reliquit, nec adhuc cæca erat. Non est quod mulieris affectum lege æstimetis, quia minatur: omnia facit, ne filius alligetur. Quotiens duobus est communio, potestas eius sit tota, qui præsens est.

PARS ALTERA. Vnis vinculis duos alligat. Victo mater catenas denuntiat, victo ad piratas eundem est. Filius familiæ nulli possum seruire, nisi patri. Peris ab eo alimenta, quæ pater peregre mittit. Primæ partes patris sunt, secundæ matris. Ille peregre est, tu domi: ille captus, tu libera: ille inter piratas, tu inter ciues: ille alligatus, tu soluta. At tu cæca es: infelicior ille, quod videt catenas suas, cædes, & vulnera, & cruces eorum qui non redimuntur. At periculosum est. *Quam multi nihil pro patribus periculosum putauerunt? Non, inquit, vindictam, sed misericordiam querit. Ita quisquam exigit pietatem, ut impediat?*

EXTRA. CALVVS, qui diu cum Cicerone iniquissimam litem de eloquentiæ principatu habuit, vsque eo concitatus actor fuit, ut in media oratione eius exclamaret Vatinius reus, Rogo vos, Iudices, num si iste disertus est, ideo me dâmhari oportet?

DECLAMATIO V.

Quinquennis testis in procuratorem.

MORTVA quidam uxore, ex qua filium habebat, duxit aliam: suuulit ex ea filium. Habebat procuratorem speciosissimum. Cum saepe iurgarent nouerca & prinivignus, iussit eum semigrare. Ille trans parietem habitationem con-

duxit. Rumor erat de adulterio matris & procuratoris. Quodam tempore pater in cubiculo suo occisus inuentus est, uxor vulnerata, communis paries perfossus. Placuit propinquis quari à filio quinquenni, qui una dormierat, quem percussorem cognosceret. ille procuratorem digito monstrauit, accusat filium procuratorem cadis, ille eum parricidij.

Cont. 5. lib. 7.

DECLAMATIO. Ut audiui clamorem, si qua fides est, deprehensos adulteros credidi. Da puerum. Aliquis non est vno teste contentus? da populum. obicite priuigno parricidium, filio mendacium. Dic puer, quis occiderit patrem, dic audaciter. eundem nominas, quem populus. Nox placet fecerit, adulterij tempus. O magna in contrarium peruersitas seculi! inuentus est qui patrem possit occidere, non possit nouercam. Ostende istud, non vulnus sed argumentum. Ostende vulnus. Percussor ille, quam timuit ne occideret! tam leuiter te vulnerauit illa dextera, cui nec paries obstitit, nec pater? Nihil est puero teste certius. Nam ad eos annos peruenit, ut intelligat: & non ad eos, quibus fingat.

EXTRA. *Vinitius, vir exactissimi ingenij, nec dicere ineptias, nec ferre poterat.*

DECLAMATIO VI.

Demops qui seruo filiam iunxit.

TYRANNVS permisit seruis dominas suas rapere. Profugerunt principes ciuitatis, & simul qui filium habebat, & filiam. cum omnes seruis dominas viderent, seruis eius virginem seruauit, occiso tyranno, reuersi sunt principes, in crucem seruos iustulerunt. Ille manumisso filiam iunxit. Reus est à filio dementia.

Cont. 6. lib. 7.

DECLAMATIO. Habermus solatium, si has nuptias tyrannus fecisset, non pater. Sanum putatis esse, qui imitari tyrannum maluit, quam seruum? Similem se fecit tyranno, filiam raptis, libertum cruciariis. Plus permisit seruo dominus quam tyrannus. Quisquis has nuptias fecit, aut infans est, aut tyrannus. Egregius gener, cui nihil est gloriosius,

riofius, quàm quòd inter cruciarios non est. Virginitatem sub patre perdidit, quam seruauerat sub tyranno. Irane dignus est nuptiis, quia indignus est cruce? Melior conditio uirginitatis, quàm uirginis est. Illis mutare nuptias contigit. propitius pater ita collocauit filiam suam, ut iratus tyrannus alienas: cum sanus esset pater, ne has uideret nuptias, fugit. Miserrima soror, sub tyranno patrem desiderabas, sub patre tyrannum desideras. Non est illi præmium, unum spectare omnium cruce? Dominam non stuprauit. Auge beneficia. nec dominum occidit, nec venenum dedit. Non est beneficium, scelere abstinere. Quod alia in tyrannide passæ sunt, hæc in libertate: ceteræ absentibus suis, hæc præsentibus. In aliis stuprum uocatur, in hoc matrimonium. Timuit ille supplicium. sciuit rem publicam liberandam. daturus pœnas qui contaminassent: & aduentare tyrannidi tempus ultimum uidit. Conuenite seruuli, conuenite libertini, empta cognatio.

PARS ALTERA. Si quis tyranno indicasset, solus hic in cruce pependisset. Licet cui uolo filiam collocare. Marcus Caro coloni sui filiam duxit uxorem. Filia non mariti petulantiam timebit, non uerborum contumeliam, non pellicem, non repudium. Neminem natura liberum fecit, neminem seruum. Imposuit hæc fortuna postea singulis nomina. nuper & nos serui fuimus. Seruius rex fuit.

DECLAMATIO VII.

Cauete proditorem.

PATER & filius imperium petebant. Prælati sunt filius, Commisso pralio captus est. Missi sunt decem legati ad Imperatorem redimendum. Euntibus occurrit pater, dixit sero se aurum ad redemptionem attulisse, filium crucifixum esse. Illi peruenerunt: quibus imperator de cruce dixit: CAUETE PRODITOREM. Reus fit pater proditionis.

Cont. 7. lib. 7.

DECLAMATIO. Imperator supplicium tulit, proditor pretium. Tristiores istum uidimus, cum filius imperator pronuntiatus est; quam cum captus. Quemadmodum

redisti tutus senex, solus, cum auro, cum etiam imperatores capiantur? Plus accepit auri, quam quod posset abscondi, nolite mirari, & imperatorem & filium vendiderat. **CAVETE PRODITOREM**, iam comittis canimus. Abstulissent tibi aurum hostes, nisi dedissent. **CAVETE PRODITOREM**. Indicium fuit morientis breue, filij verecundum. Cur dimissus es? si nihil aliud, & ducem genuisti, & dux esse voluisti. Candidatus processit contra patrem, iam tunc nobis verecunde indicauit filius, tibi credere rempublicam noluit. Legati nostri aurum ferebant, parer afferebat. Num immobilis diriguisti? Num & illic quasi & ipse affixus hæstisti? quid tam cito recedis? Adhuc & uiuit, & loquitur. Voce proditionem indicauit, silentio proditorem. Optimus imperator curare rempublicam, ne in cruce quidem desuit. Tibi non dixit: **CAVETE PRODITOREM**. Nec imperator potuit tacere proditionem, nec filius loqui proditorem. Expecta, dum mittantur legati. dicitis: Affectus non sustinet moram. Ergo si redimere non potes uiuum, saltem mortuum redime. Nunquam tam durus hostis fuit, ut paternis lacrymis non flecteretur. **CAVETE PRODITOREM**; id est, ne quis in cis custodiibus exeat, ne quis ignorante Republica ad hostes perueniat, ne quis ex hostium castris grauis auro reuertatur. Indicio nihil deest. De proditione uobis dicit, imperator: de proditore, legati. Sublata est quaestio. Quæritis quem dixit? uidere cui nihil dixerit.

PARS ALTERA. In comitiis filio meo cessi. Decretum non expectaui: sed amens & attonitus protinus cucurri. Ad summam festinaui, nec occurri. Sciebam hostes patrum lacrymis saepe flecti.

EXTRA. LATRO non curauit dicere, nullam factam esse proditionem, sed se proditorem non esse. Suspectus est, inquit, iudici, qui plus quam se defendit. **CERTIVS** posita suauiora, in qua deliberat Alexander, an Oceanum nauiget, cum exaudita vox esset, *Quousque inuicti?* describenti discipulo late Alexandri uictorias, gentisque perdomitas, & addenti, *Quousque?* post ista exclamauit, *Et tu quousque.*

DECLAMATIO VIII.

Mutanda optio raptore conuicto.

Lex.

LEX. RAPTA RAPTORIS MORTEM, AVT INDO-
TATAS NVPTIAS OPTET. *Rapta producta nuptias
optavit. Iuuenis raptorem se negavit. Coniunctus est. Illa o-
ptionem petit. Raptor contradicit.*

Cont. 8. lib. 7.

DECLAMATIO. Optare tibi non amplius quàm semel
licuit. Proponite supplicij faciem, carnificè, securim. Hoc
semel licere nimium est. In hanc perturbationem perdu-
ctus sum, vt ignorarem quid fecissem. Grauius punior, cum
me peccasse pudet, quàm cū peccaui. Optavit nuptias: nec
adhuc sciebat quàm verecundum maritum esset habitura.
Raptorem dimisisti: virum occides? Minus est ergo quod
vitiauit, quàm quod negavit. Ergo nos iniuriam periculo-
sus negauimus, quàm fecimus. Quadā nocte, quid dicam?
non negare iam non pudet. Nox, vinum, error. quid irasce-
ris puella? iam non negat. Iudex datam tabellam reuocare
quam tulit, non potest. Quæsitō non mutat pronuncia-
tionem. Nihil tam ciuile, tam vile, quàm breuem pote-
statem esse, quæ magna est. Si mortem optaueris, hodie
facies quod nunquam factum est: vtrunque optaueris.

PARS ALTERA. Id egit priori iudicio ne quam omnino
pœnam stupri penderet: hoc id agit, vt ipse optet. Vtinam
non metu liberaret illum, quod iudicis sui clementiam no-
uit. Est quadam proxima innocentia, præbere se legibus.
Lex non adiicit quotiens optet, sed ex quibus. Aut hoc,
inquit, aut illud. non adiicit, Ne amplius quàm semel.

EPITOMÆ

M. ANNÆI SENECAE
CONTROVERSIARVM
LIBER OCTAVS.

CONTROVERSA I.

Orba post laqueum sacrilega.

LEX. Magistratus de confesso sumat supplicium. The-
ma. Amisso quadam viro cum duobus liberis, laqueos